

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”Var kommer du egentligen ifrån?”

**En kvalitativ studie om hur andragenerationsinvandrare i
Sverige beskriver sitt identitetsskapande**

Larissa M. Hanna och Antoneta Ahmeti

Kandidatuppsats
SOPA63, Vårterminen 17
Handledare: Kristina Göransson

Abstract

Authors: Larissa Muhssen Hanna och Antoneta Ahmeti

Title: “Where do you *really* come from?” - A qualitative research about how second-generation immigrants describe their identity formation.

Supervisor: Kristina Göransson

The purpose of this study was to analyze how second-generation immigrants describe their identity formation in Swedish society, how the social environment influenced the identity formation and how labeling affect the process of identity creation. Our analysis is based on the globalization theory with its relevant theoretical concepts; hybridity, cultural and ethnical belonging and diaspora. The empirical data was collected through qualitative semi-structured interviews. Based on the empirical evidence, the analysis concluded that second-generation immigrants experience an environmental impact in their identity formation. The majority of respondents felt that the label “second-generation immigrants” is misleading and that prejudice contributed to difficulties in feeling belonging to the Swedish society. All respondents expressed that their sense of belonging to the Swedish society was contextual. The result has given us a conclusion that all participants describe their identity creation as a hybrid diaspora and belonging to two cultural worlds.

Keywords: Hybrid identity; Second-generation immigrants; Identity formation; Cultural belonging; Ethnical belonging.

Förord

Vi vill börja med att tacka våra respondenter för deras deltagande och engagemang i vår studie. Utan er hade vår studie inte varit genomförbar. Vi vill dessutom tacka vår handledare Kristina Göransson som stöttat och hjälpt oss under undersökningens gång. Slutligen vill vi tacka varandra för ett gott samarbete.

Innehållsförteckning

Problemformulering	5
Syfte	6
Frågeställningar	6
Kunskapsläget	7
Identitetsskapandet och dess betydelse	7
Tillhörighetskänsla	8
“Var kommer du egentligen ifrån?”	9
Varken “häriifrån” eller “därifrån”	10
Teori	11
Globalisering	11
Hybriditet	12
Kultur och etnicitet.....	13
Etnisk tillhörighet.....	13
Diaspora	14
Metod och metodologiska överväganden	14
Metodmässiga överväganden	14
Metodens förtjänster och brister.....	15
Urval.....	16
Metodens tillförlitlighet.....	17
Bearbetning och analys av empiriskt material	18
Etiska överväganden	18
Arbetsfördelning.....	19
Resultat och analys	20
Hybrid identitet	20
Kontextens betydelse.....	23
Språkets betydelse	24
Etiketter och fördomar	27
Vad är svenskhet?.....	30
Inkluderad.....	32
... men också exkluderad	34
Avslutande diskussion	36
Hur beskriver de sitt identitetsskapande i det svenska samhället?.....	36
Hur upplever de att omgivningen påverkar identitetsskapandet?	36
Hur upplever de att benämningar som “andragenerationsinvandrare” påverkar identitetsskapandet?	37
Framtida forskning	38
Referenser	39
Bilagor	43
Informationsblad	43
Intervjuguide	44

Problemformulering

“Invandrares barn räknas inte som danskar” skriver Karin Zillén i *Helsingborgs Dagblad* (2017) och hänvisar till att det danska folketinget röstat igenom ett uttalande som innebär att personer med invandrarbakgrund inte längre ses som danskar. Detta har väckt stor upprördhet i Danmark, då ett sådant uttalande inbegriper ett särskiljande mellan genuina “danskar” och “invandrare”. Liknande sätt att dela upp befolkningen finner vi även i Sverige, exempelvis i begreppet “andragenerationsinvandrare”. Begreppet “Andragenerationsinvandrare” är en äldre benämning på en individ som är född i Sverige och har minst en förälder född utomlands (Nationalencyklopedin). I Sverige används dock fortfarande begreppet “andragenerationsinvandrare”, liksom “andragenerationssvensk” eller “invandrare” i olika sammanhang i omgivningen. Med *omgivning* i denna undersökning syftar vi till media, medmänniskor, familj, skola, parter på arbetet etc. “Andragenerationsinvandrare” är alltså födda i Sverige och erhåller svenskt medborgarskap. År 2012 publicerade *Sydsvenskan* en artikel av Russell King där han problematiserar begreppet “andragenerationsinvandrare” och ställer sig kritiskt till att det blir ett vanligare uttryck; “Men hur kan man vara invandrare när man fortfarande lever i det land där man är född?” (King, 2012).

En motion hävdar att benämningen “andragenerationsinvandrare” förstärker ett “vi” och “de” (Motion, 2014/13:1411). “Andragenerationsinvandrare” är problematiskt eftersom det refererar till individer som inte själva har invandrat; på så vis blir begreppet missvisande. Motionen föreslår istället begreppet “andragenerationssvensk” (ibid.), men det leder dock fortfarande till kategorisering av människor och skapar sannolikt identitetsförvirring. När får en person kalla sig för svensk? I slutet av år 2014 hade 30% av Sveriges totala befolkning någon form av utländsk bakgrund två generationer bakåt. Antingen var de själva födda utomlands eller födda i Sverige med en eller två utrikesfödda föräldrar (Hübinette, 2015). Med detta kan vi konstatera att de som kan sägas ingå i kategorin “andragenerationsinvandrare” utgör en stor del av det svenska samhället.

Çetin Çelik (2015), forskare i sociologi, belyser detta dilemma i sin studie där han intervjuat ungdomar som är födda och uppväxta i Tyskland, men har en eller båda föräldrarna födda i Turkiet. Alla respondenter förutom en uppgav att de inte definierar sig som tysk. De hänvisade inte ens till någon form av hybrid eller blandad identitet. Respondenterna menade att det i exempelvis skolan finns en “vi och de” känsla eftersom lärarna separerar eleverna och

behandlar dem olika beroende på deras bakgrund (ibid.). De upplevde även att ett tyskt medborgarskap inte per automatik gör dem till tyskar eftersom det inte ändrar hur de uppfattas av majoritetssamhället (ibid.). Çelik (2015) bevitnade skämt bland ungdomarna om att de borde ha ändrat sin ögonfärg från brunt till blått och deras hårfärg från brunt till blond för att bli behandlade som alla andra tyska ungdomar och kunna identifiera sig som tysk (ibid., s.1651ff). Sociologen Herbert Gans (2007) skriver i en omfattande bok om invandring i Amerika att minoriteters identitet kompliceras av hur deras etniska grupp uppfattas av det vidare samhället: "Everyone may end up with a label sooner or later, but not everyone develops an identity" och med detta menar författaren hur människor tillskrivs etiketter oavsett om personen utvecklat sin identitet eller inte (ibid., s.100ff).

Olena Nesteruk et al. (2015) har studerat etnisk identitetsutveckling bland unga vuxna från invandrarfamiljer från olika ursprungsländer. Baserat på djupintervjuer med unga kvinnor och män, undersökte författarna hur etnisk identitet konstrueras genom barndomen, tonåren, och i ung vuxen ålder. Författarna menar att unga människor som identifieras i bi-kulturella och multi-etniska termer växer och därför måste vi utveckla en större förståelse för identitetsskapande bland barn till invandrare (ibid.). Andragenerationsinvandrare kan sägas befinna sig mellan två kulturella världar och står inför utmaningen att överbrygga deras föräldrars bakgrund och det bosatta landets kultur och uppfostran. För etniska minoriteter och för unga andragenerationsinvandrare kan identitetsutvecklingen kompliceras av behovet av att förstå och definiera sig själva som etniskt självsäkra i sin identitet (ibid., s.466ff). Med koppling till den ovan nämnda forskningen kan vi se att identitetsskapandet kan vara komplext för andragenerationsinvandrare. Vi vill därför undersöka hur unga andragenerationsinvandrare berättar om och förstår sitt identitetsskapande.

Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka hur unga svenskar med en eller två föräldrar födda utomlands definierar sig själva samt hur de upplever att identitetsskapandet påverkas av omgivningen i det svenska samhället.

Frågeställningar

- Hur beskriver de sitt identitetsskapande i det svenska samhället?
- Hur upplever de att omgivningen påverkar identitetsskapandet?
- Hur upplever de att benämningar som "andragenerationsinvandrare" påverkar identitetsskapandet?

Kunskapsläget

I detta avsnitt presenteras det befintliga kunskapsläget som berör vårt problemområde. Vi har använt oss av vetenskapliga artiklar där samtliga är peer-reviewed. Vi har funnit dessa via sökmotorn Lubsearch och de alla är internationella. I detta avsnitt används även antologier som berör vårt område och som vi funnit relevanta för undersökningen. Antologierna är skrivna på svenska och vi fann dem genom Google-sökningar. Syftet är att undersöka hur unga svenskar med en eller två utlandsfödda föräldrar beskriver sitt identitetsskapande i det svenska samhället, hur de upplever att omgivningen påverkar detta identitetsskapande samt hur de upplever att benämningar som "andragenerationsinvandrare" påverkar identitetsskapandet. Den tidigare forskningen har fokuserat på hur andragenerationsinvandrare upplever komplexiteten av att hamna mellan två kulturer: ena sidan föräldrarnas kultur, å andra sidan det bosatta landets kultur. Den tidigare forskningen har bland annat fokuserat på den nationella tillhörigheten. Vi har alltså funnit relevant och givande underlag, men som fortfarande inte besvarar våra frågeställningar fullständigt. Med detta ser vi en kunskapslucka vi vill undersöka vidare och som kan ge oss intressanta resultat.

Identitetsskapandet och dess betydelse

Annick Sjögren (2003, s.19), docent i entologi, skriver i sitt kapitel om att människans bild på sig själv i relation till den omgivande världen utgör kärnan i identitetsbyggande.

Identitetsskapandet pågår genom den egna livshistorien och påverkas bland annat av förutsättningarna som finns i samhället (ibid.). Nader Ahmadi (2003, s.72), docent i sociologi, fortsätter på samma spår och skriver i sitt kapitel att en identitet ger en individ en fast punkt i den omgivande universum och en grund att stå på. Identiteten möjliggör för individen att känna tillhörighet och att förstå sin plats i sin omgivning. Känner en person förvirring kring sin identitet i exempelvis det svenska samhället känner denne sig som en främling. Ahmadi (2003, s.27) skriver att dessa individer identifierar sig varken med den svenska kulturen eller föräldrarnas kultur.

Jonas Stier (2015, s.85f), professor i interkulturella studier, skriver i sitt kapitel att en person inte tillskriver sin etniska identitet förrän denne känner och tänker att hen delar ursprung, kvaliteter och erfarenheter med den etniska gruppen. Identiteten fungerar likt en gränsdragning men också gemenskap. Individen kan utveckla flera, mer eller mindre åtskilda etniska identiteter. I andra fall kan individen också utveckla flera kulturer som får relativt

mycket betydelse på den etniska identiteten, vilket kan uttryckas som en hybridform. Ett tredje fall är att individen inte identifierar sig med någon av etniciteterna utan är främmande inför båda, och hamnar i ett dilemma. Ett fjärde fall Stier (2015, s.85f) belyser är att individen utvecklar en etnisk identitet som är förankrad endast på en av de två kulturerna, antingen överger eller bibehåller en av dem. En relevant fråga är hur stor frihet att ”välja” etnisk identitet vi egentligen har, eller om vi helt enkelt endast tillskrivs dessa (ibid.).

Tillhörighetskänsla

Jens Schneider et al. (2012, s.285ff) har tillsammans med en del andra forskare i ett kapitel skrivit om identiteter. Studien i helhet jämför andra generationens invandrare i femton städer i åtta europeiska länder för att se om integrationens kontext spelar roll. Författarna diskuterar termer som ”etnisk identitet” och ”nationell identitet” och skriver att dessa endast har betydelse när personer befinner sig i en gemenskap med andra individer. Författarna skriver vidare att andragenerationsinvandrare inte nödvändigtvis behöver hamna mellan två kulturella världar utan att de befinner sig i en blandning av dessa (ibid.). I en norsk studie utförd av sociologen Mehmed Kaya (2014, s.146), framkommer det att en del andragenerationsinvandrare ser en slags dubbelidentitet eller kombinerad identitet. De känner viss tillhörighet till Norge och den norska kulturen, medan i andra sammanhang känner tillhörighet till föräldrarnas kultur. Likaså belyser hälsoforskarna, Mona Ashgari-Fard och Syeda Zakia Hossain (2016, s.135) i sin studie. Deltagarna i deras studie, andra generationens australienare med iransk bakgrund, visade bikulturella mönster; att majoriteten hävdade att de har en hybrid identitet, varvid den andra identiteten (australienare) visade sig vara den svagare identiteten. Andragenerationsinvandrare har alltså dubbla uppsättningar av referensramar för känslan av tillhörighet och Schneider et al. (2012, s.323) menar att denna ”hybriditet” kan försvaga känslan av gemenskap och tillhörighet till landet de är födda och bosatta i.

Många av andra generationens invandrare uppgav att de känner sig både som det ena *och* det andra. Även om deras känslor av nationell tillhörighet mestadels är tvetydiga, identifierar sig den andragenerationsinvandrare enligt Schneider et al. (2012, s.332) med den lokala plats där de bor, är födda och uppvuxna i. Genom att identifiera sig med båda kulturerna och bli accepterad, uppgav de en känsla av tillhörighet och en klar identitet om vilka de är. Frågan om identitet hos andra generationen speglar den komplexa sociala verklighet som de vuxit

upp i. Det förekommer respondenter som upplever att de inte hittat sin identitet ännu och är negativa kring sina känslor av tillhörighet till samhället. Variationen i resultatet mellan länder och städer som andragenerationsinvandrare erfar kan tyda på att de är påföljden av ett samhälle och dess diskursiva miljö, där lika möjligheter och utrymme för att vara ”annorlunda” inte är självklart (ibid., s.333).

Utvecklingspsykologen Colette Sabatier (2008, s.185f) undersöker den kulturella identiteten enligt två riktningar (etniska och nationella) hos fem etniska grupper, algerier, antiller, marockaner, portugiser och vietnameser. En central fråga som belyses från både Sabatier (ibid.) och Ashgari-Fard och Hossain (2016, s.142) är andragenerationens förmåga att pendla mellan två kulturer och förhandla sin egen identitet. Utifrån detta kan de upprätthålla sina rötter och samtidigt uppnå fullt medborgarskap i det boende landet. Frågan som behandlas avser den relativa påverkan av inbördes sammanhang; upplevd diskriminering, vänner, skolan, påverkan av föräldrar och samspelet mellan alla dessa, som inflytande på både nationell och etnisk identitet (Sabatier 2008, s.190). Den subjektiva identiteten är alltså både socialt och kontextuellt konstruerade, vilket har blivit en förhandlingsprocess mellan individen i fråga och den omgivande miljön (Ashgari-Fard och Hossain 2016, s.140).

“Var kommer du egentligen ifrån?”

Författaren Linda Park (2014, s.87) har i sin studie med hjälp av andragenerationens koreanska amerikaner i medelåldern undersökt hur relationen mellan ålder och etnicitet påverkar identitetsskapandet. En majoritet av deltagarna växte upp i övervägande vita samhällen och de berättar i studien hur de kände en press av att ”smälta in” för att passa in bland sina ”vita” vänner. Assimilering, att ta efter den ”nya kulturen” och att lära sig den amerikanska kulturen för att identifiera sig till den och ”bli” amerikan var en överlevnadsstrategi bland deltagarna. Frågan ”Var kommer du *egentligen* ifrån?” var vanligt förekommande och eftersom deltagarna inte hade det typiska vita utseendet kunde de inte accepteras som amerikaner på samma sätt som europeiska andragenerationsinvandrare (ibid., s.95ff). Sabatier (2008, s.199ff) bekräftar att olika etniciteter mottar till viss del identifieringen på olika vis. En del skapar en slags bikulturell identitet, medan andra har svårare för detta.

Deltagarna i Parks (2014, s.99f) studie diskuterade känslan av att tillhöra ett visst ursprung och definierade sin etniska identitet med beskrivningar som musik, mat, språk, kultur och beteenden. Uppfattningen om att identifiera sig mer som amerikansk bland en del deltagare härrörde istället från bristen på koppling till andra koreaner och avsaknaden av ursprungsspråket. Några definierade sig helst som korean-amerikan eller endast amerikan eftersom de inte hade många kulturella kopplingar till Korea. Som grupp var det dock inte någon enskild identifiering, utan flera. I ungdomsåren blev deltagarnas etniska identitet tillskriven av yttre krafter såsom av föräldrar och "vita" kamrater. Somliga deltagare menade att de i medelåldern insett att en del koreanska traditioner betyder något och kommer fram till att de lär känna sig själva. Andra menade också att de är mer intresserade av sitt ursprung i medelåldern än när de var yngre och att de önskar att de hade spenderat mer tid att utveckla aspekter av den (ibid.).

Varken "häriifrån" eller "däriifrån"

Professorerna inom sociologi, Zheng Wu, Christoph Schimmele och Feng Hou (2012, s.381) har undersökt sambandet mellan olika generationer av invandrare och subjektivt välbefinnande i Kanada. Resultaten visade att andragenerationskanadensare hade lättare att "känna sig som hemma" i Kanada än deras föräldrar. Den viktigaste slutsatsen drogs att den sociala integrationen inte är lätt. Den beror på kombinationen av faktorer mellan vilken generation en person tillhör, status, bostadsområde, inkludering i landet av utomstående med mera. Resultaten visade att de flesta över tid antar Kanada som sitt "hem" och successivt också anpassar sig till det sociala livet som de sedan kan identifiera sig med (ibid., s.403). I Cooper et al. (2009, s.15ff) studie ger en andra generationens kubansk kvinna född i USA sin syn på den hybrida identiteten. Hon menade på att hon konstruerat sin kubanska identitet genom sin familj. Hon har aldrig varit i Kuba men alltid presenterat sig som kubansk och fortsätter vidare på att hon fått rätta sig själv och säga att hon är född i USA men att hennes föräldrar är från Kuba. Hon beskrev att hon därmed känner sig som kubansk-amerikan. Hon identifierar sig med USA som sitt hemland men hänvisar fortfarande till "detta land" och menar på att hon inte känner sig helt hemma i södra Florida (ibid.).

Andragenerationsinvandrare representerar ett slags generationsskifte som är "mitt emellan" sociokulturella miljöer och identiteter (Wu schimmele & Hou 2012, s.386).

Andragenerationen besitter en medvetenhet om att vara varken "häriifrån" eller "däriifrån" på

grund av kampen med dubbla identiteter. Denna bikulturella erfarenhet skapar en stark kulturell påverkan. Andragenerationsinvandrare är uppväxta i hushåll där föräldrarna är invandrare, vilket motsvarar en kontextuell faktor som kan påverka deras sociala integration. Till skillnad från sina föräldrar har denna generation varken språksvårigheter eller svårigheter med att bekanta sig med kulturella normer, men de förlitar sig fortfarande på sitt hushålls kultur. En fråga är i vilken utsträckning nationella lojaliteter överförs från den första till den andra generationen. Det är i dessa sammanhang identiteten och integreringen kan hamna i kläm, när de står mellan två aspekter (ibid.).

Teori

I detta avsnitt presenteras den valda teorin med dess relevanta teoretiska begrepp. Andragenerationsinvandrare är en slags reflektion av att människor blivit alltmer mobila, och därmed är det relevant att ta avstamp i globaliseringsteori i vår studie. Globaliseringsteori rymmer en rad teoretiska begrepp som har relevans för studien; hybriditet, kultur och etnicitet, etnisk tillhörighet och diaspora, vilka vi utgår från.

Globalisering

Globalisering innebär att världens länder och människor bundits samman och fått en mer gemensam ekonomi, kultur, politik och miljö. Begreppet globalisering bygger på föreställningen att människor, varor och idéer rör sig mer obehindrat och snabbare mellan olika delar av världen och att vi därmed blir alltmer integrerade och beroende av varandra (Appadurai, 1990, s.290f). Antropologen Arjun Appadurai (1990, s.295ff), en central teoretiker i globaliseringsstudier, noterar att globalisering är en värld av olika strömmar och ursprungspunkter. Han hävdar att globalisering handlar om varierande relationer till institutionella strukturer i olika nationer, regioner eller samhällen. Detta fångar upp och påvisar globaliseringens komplexitet. Appadurai menar att den nya globala situationen utmanar det nationella och på så vis blir frågan om nationalstatens betydelse ett problem. Globaliseringen medför sammanfattningsvis inte endast positiva aspekter, utan negativa också i sådan bemärkelse. Appadurai problematiserar dagens globala växelverkan och spänningen mellan kulturell homogenisering och kulturell heterogenisering. Han betonar att den globala världen är ett utrymme med flera centra. Det är en fortlöpande förhandling mellan det globala och lokala där de lokala kontexterna sätter sin prägel på de globala idéerna, sakerna och institutionerna (ibid.).

Professor Nayef Al-Rodhan (2006, s.4ff), neuroscientist och geostrategist har utvecklat definitionen av globalisering och menar på att globaliseringen inte är en slutpunkt som ska diskuteras och sedan glömmas bort. Det är snarare en process som fortfarande påverkar samhällen, kulturer och ekonomier i hundratals år. Vidare beskriver han att globalisering är ett resultat av transnationella och transkulturella integreringar som globalt inträffat över hela mänsklighetens historia (ibid.). "Globalization is a process that encompasses the causes, course, and consequences of transnational and transcultural integration of human and non-human activities." (Al-Rodhan 2006, s.5).

Hybriditet

Katrin Goldstein-Kyaga och Maria Borgström (2009, s.80), docenter i pedagogik, skriver att identitet handlar om medvetenheten om sig själv som en unik individ, som sitt jag, alltså ens självbild. Författarna menar att individer med en hybrid identitet växlar mellan olika kulturella system, ser sin identitet på olika nivåer, och är "både och". Inte i betydelsen av någonting negativt och underlägset, utan som något "tredje". Personen i fråga intar en tredje position som ofta hänger ihop med ett etiskt ställningstagande om värderingar och livssyn. De ser sig som hybrid, men ändå som en "hel" människa (ibid.). Goda kunskaper i bland annat språket, om de olika kulturerna och kodväxling i detta utvecklar den tredje identiteten. Dessa medför en ökad kulturell förståelse, en förmåga att anpassa sitt beteende och känslan av att vara hemma på olika platser och länder ökar (ibid., s.93).

Idris Ahmedi (2006, s.81), doktorand i statsvetenskap, menar att denna tredje position vanligtvis beskrivs i termer av "hybridisering". Hybridisering handlar om att individer kan ha identiteter som är konstruerade av ett stort antal olika kulturella element och beroende på sammanhanget, ha många olika identifikationer och lojaliteter (ibid.). Socialantropologen Thomas Hylland Eriksen (2000, s.333) betonar att denna hybridisering inte innebär att "vi allihop är likadana", utan att vi snarare blir olika på andra sätt än tidigare. Överallt i världen har människor en reflexiv hållning till sina egna liv. De ställer frågor om vilka de är, varifrån de kommer och vilken deras kulturella egenart är. De försöker förhandla sig fram till en identitet som de känner sig hemma i (Eriksen 2000, s.340).

Kultur och etnicitet

Hanna Wikström (2009, s.29), docent i socialt arbete skriver att etnicitet definieras som en känsla och identifikation av tillhörighet till en etnisk grupp. Hon uppmärksammar att etnicitet och kultur är två begrepp som vardagligt används som utbytbara. Detta kan förstås på så vis att etnicitet inte har en självklar plats i det vardagliga språket, men att kultur däremot har det. Kultur och etnicitet har ett förhållande till varandra i form av att nationstillhörigheten bestämmer kultur, som i sin tur bestämmer etniciteten och den etniska identiteten. Etnicitet handlar om kultur och i denna betydelse råder det delad social mening. Definitionen kultur innefattar en grupp människors gemensamma värden, regler och symboler, medan etnicitet kan betraktas som den sociala organiseringen av kulturella differenser (ibid.).

Idag fokuserar etnicitet på komplexitet och den relationella aspekten. Kultur och etnicitet ses som rörliga och kollektiva genom social interaktion och således inte givna identiteter av naturen (ibid.). Wikström (2009, s.30ff, 46) menar att vi ständigt konstruerar kultur och etnicitet och därför är det föränderligt. "När människor rör sig mellan olika geografiska platser eller tar del av många olika kulturella influenser på en och samma plats sker omstruktureringar av livsmönster, vanor och preferenser" (Wikström 2009, s.34). Etnicitetsbegreppet inbegriper ett relativt stadigt kulturbegrepp som vidare möjliggör talandet om att individer kan ha en, två eller flera etniciteter (ibid., s.63).

Etnisk tillhörighet

Enligt Wikström (2009, s.64) har det blivit centralt bland människor med flera tillhörigheter att tala om att inte riktigt tillhöra varken det ena eller det andra. Tillhörighet och identifikation handlar om att positionera sig antingen med eller mot identitetskategorier som etnicitet och kultur, kön, klass samt nationalitet. Författaren förklarar komplexiteten att tala om flera tillhörigheter då det förknippas med att ta ställning till vilken de känner tillhörighet till. Dock betonar Wikström (ibid.) betydelsen av att känna flera etniska och kulturella tillhörigheter. Betydelsen betonas i stor vikt gällande andragenerationsinvandrare som ofta står mellan två kulturella världar eller i ett mellanting och blir förvirrade av faktumet ifall de känner sig som det ena eller det andra. Det är i dessa fall hybriditet har sin mening. Professorerna Audrey Kobayashi och Valerie Preston (2014, s.236f) talar om just detta i deras undersökning och beskriver känslan av tillhörighet som paradoxal. Deltagarna i studien

(andragenerationsinvandrare) uppgav att de tillhör flera kulturer och att de försöker finna en egen tillhörighet, som visade att den ofta är kontextbunden.

Diaspora

Wikström (2009, s.76) konstaterar att nations- och etnicitetsbegreppet är oklara och otillräckliga då många människor lever med mer än en kulturell tillhörighet. Hon förklarar vidare att en person istället vill tala om något som kallas diaspora, som ska beskriva skiftande tillhörigheter på ett bättre sätt. Diasporabegreppet har sitt ursprung i grekiskan och betyder att vara utspridd. Begreppet diaspora förklarar komplexa identiteter såsom kombinerade, hybrida eller blandade identiteter. De sammanhang diaspora diskuteras handlar bland annat om att staten inte speglar de behov och olika förhållanden som finns för personer med flera tillhörigheter än nationalstaten. Istället för att identifiera sig med enbart en kultur, en nation eller en så kallad "ras" så inkluderas olika kulturer och tillhörigheter i diasporabegreppet på en och samma gång (ibid).

Metod och metodologiska överväganden

I detta kapitel presenterar vi inledningsvis metodmässiga överväganden där vi diskuterar och motiverar valet av metod. Vidare förs det en diskussion kring metodens förtjänster och brister. Därefter redogör vi för urvalsprocessen, metodens tillförlitlighet och bearbetningen av det empiriska materialet. Avslutningsvis diskuteras etiska överväganden samt en redogörelse för arbetsfördelningen.

Metodmässiga överväganden

I vår studie har vi använt oss av kvalitativ metod. Eftersom avsikten varit att undersöka hur respondenterna beskriver och språkligt konstruerar sitt identitetsskapande har det varit mest lämpligt att använda en kvalitativ metod. Vi har tagit del av respondenternas subjektiva perspektiv, vad de uppfattar som viktigt och betydelsefullt samt uppfattningen av den sociala verkligheten och det som händer i den (Bryman 2011, s.362, 371). Vår strävan var att få kunskap om värderingar och åsikter hos de som identifieras och definieras som andragenerationsinvandrare. Vi har varken varit intresserade av att vara objektiva eller erhålla en statistiskt säkerställd bild av den sociala verkligheten (ibid.) och således blev det väsentligt att utesluta valet av en kvantitativ metod.

Vidare har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer för insamlandet av empirin. Med denna metod blev det möjligt att vara flexibel under intervjuens gång; vi kunde röra oss i olika riktningar, ställa nya frågor, få fylliga och detaljerade svar samt kunna fortsätta på ett intressant tema (Bryman 2011, s. 413). Syftet med intervjuerna var att samla kunskap om sociala förhållanden för att ta reda på enskilda individers beskrivningar och upplevelser kring sakfrågan (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s.35). Empirin besvarade våra frågeställningar på ett intresseväckande och relevant sätt.

Metodens förtjänster och brister

Den kvalitativa metodens förtjänster beskrivs till viss del i föregående avsnitt. Fördelen med en kvalitativ metod och semistrukturerade intervjuer var alltså att vi fick insyn i deltagarnas subjektiva syn på fenomenet och att vi som intervjuare hade utrymme att anpassa intervjuguiden efter hand och utifrån de svar vi fick (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s.38). Intervjuguiden bestod av en rad specifika teman som vi berörde. För att inte begränsa respondenternas möjlighet att dela med sig av erfarenheter och upplevelser av identitetsskapandet i det svenska samhället som "andragenerationsinvandrare", har det varit viktigt att använda en metod som inte begränsat oss med strikta frågeformulär (Bryman 2011, s.413ff).

Ett antal begränsningar med den valda metoden är att resultatet blir svårt att generalisera med hänvisning till deltagarantalet (Bryman 2011, s.368f). Eftersom resultatet är svårt att generalisera kan det uppfattas som mindre tillförlitligt och trovärdigt. Med koppling till studiens syfte och frågeställningar har detta dock nödvändigtvis inte varit någon begränsning då det är tydligt att fokuset legat på att få en kontextuell förståelse av respondenternas upplevelser av sakfrågan. Utöver detta är ännu en nackdel att vi under undersökningens gång kontinuerligt behövt vara försiktiga med att inte låta egna tolkningar påverkas av våra subjektiva sympatier. Detta eftersom vi författare själva definieras som "andragenerationsinvandrare".

Ytterligare en brist vi upptäckte var att intervjufrågorna inte alltid var lättbegripliga. Vi insåg att intervjuguiden behövde justeras med mer konkreta och tydliga i våra frågor. Vid empirins analys ställdes frågan som Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s.53) nämner; om respondenten menat det som vi författare och studenter har uttolkat, eller om utsagorna haft

andra betydelser. Eftersom vi utgått från olika teman kan även det ha orsakat att vi gått miste om ett helhetsperspektiv då resultatet kan ha färgats av de teman vi använt. En av metodens svagheter är just att den ger en reducerad bild av en företeelse (ibid.).

Vidare fanns en medvetenhet kring att respondenternas svar kunde påverkas under mötet med oss intervjuare. Faktorer som intervjuarnas etnicitet, kön och sociala bakgrund kan orsaka snedvridna svar från respondenternas sida (Bryman 2011, s.229). Eftersom vi intervjuare själva definieras som "andragenerationsinvandrare" kan det ha bidragit till att deltagarna exempelvis berättat någonting som de antagit att vi förstår eller ska förstå och således inte utvecklat sina svar. Det kan också varit så att respondenterna haft en uppfattning om att vi intervjuare förväntat oss vissa svar och på så vis utvecklat sina svar efter vad hen trott att vi förväntat oss. Vår attityd och beteende kring ämnet och hur vi ställde frågorna kan ha orsakat just detta. På det viset kan vi ha gått miste om intressanta och väsentliga aspekter av frågan och det påverkar självfallet resultatet i undersökningen på ett negativt sätt. Med detta sagt, utformades därför en genomarbetad intervjuguide för att minska på intervjuareffekten. Exempelvis har vi tänkt på att inte rycka in med egna åsikter. Intervjufrågorna ställdes med respekt samt fick båda parter utrymme att fråga om något var oklart för att säkerställa en korrekt och tydlig bild.

Urval

Syftet med studien har varit att undersöka hur unga personer med en eller två utrikesfödda föräldrar beskriver och upplever sitt identitetsskapande i det svenska samhället och därför har vi vänt oss till individer som definieras som andragenerationsinvandrare i Sverige. "Eftersom det oftast är ett begränsat antal undersökningsenheter som studeras gäller det att identifiera ett underlag som är så relevant och rikt på empirisk information som möjligt i förhållande till undersökningens forskningsfrågor" (Lind 2014, s.130). I samband med detta, använde vi ett målstyrt urval. Vi har även använt oss av bekvämlighetsurvalet då deltagarna valdes utifrån tillgänglighet, samt snöbollsurvalet då de första respondenterna användes till att få kontakt med ytterligare andra relevanta respondenter för studien (Bryman 2011, s.194ff, 433).

Vi har intervjuat åtta universitetsstudenter mellan 20 till 30 år vilka definieras som "andragenerationsinvandrare". Med anledning av att vi intervjuat just universitetsstudenter som räknas inom den kategorin är dels för att avgränsa vår målgrupp, men också för att

universitetsstudenter har kommit till en ålder och mognad där de troligtvis någon gång funderat på eller reflekterat över sakfrågan. Vi är medvetna om att andra perspektiv kan ha gått till miste när vi avgränsat oss till unga universitetsstudenter. För att få kontakt med den valda målgruppen lades annonser upp på olika institutioner på Lunds Universitet. På så vis kunde studenterna själva ta kontakt med oss och välja att delta. I samband med snöbollsurvalet intervjuade vi även personer från andra universitet i Sverige än från Lunds Universitet.

Vi funderade på alternativa målgrupper att intervjua såsom gymnasieelever, men resonerade fram till att universitetsstudenter blir etiskt lättare eftersom de är över 18 år gamla och frågor om föräldrarnas samtycke blir därmed inte ett problem. Universitetsstudenter har dessutom troligtvis fått bredare möjlighet till att reflektera kring sakfrågan än gymnasieelever. Ett annat alternativ vi övervägde var att intervjua socialarbetare som definieras och identifieras som andragenerationsinvandrare, men med tanke på den begränsade tiden uteslöts denna målgrupp.

Metodens tillförlitlighet

För att uppnå trovärdighet i en undersökning är det viktigt att uppnå hög validitet och reliabilitet. Validitet innebär att undersökningen faktiskt avspeglar det fenomen vi studerat, medan reliabilitet innebär i vilken utsträckning undersökningen kan upprepas (Lind 2014, s.131). Viktigt att belysa är att kvalitativ forskning behöver andra bedömningsformer gällande tillförlitligheten än vad kvantitativ forskning har. För att bedöma hur tillförlitlig en kvalitativ undersökning är talas det om trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering (Bryman 2011, s.52, 354f). *Trovärdighet* motsvarar intern validitet och syftar på hur troliga eller sannolika resultaten är. *Överförbarhet* motsvarar extern validitet och syftar till om resultaten kan tillämpas i andra kontexter. *Pålitlighet* motsvarar reliabilitet och syftar till om en får likartade resultat även vid ett annat tillfälle. Slutligen, *konfirmering* som motsvarar objektivitet som syftar till om forskaren haft kontroll över sina värderingar så att de inte har påverkat undersökningen på något snedvridet sätt (ibid.).

För att uppnå tillförlitlighet i studien fördes resultaten vi fått fram till deltagarna för att få en bekräftelse på att den beskrivning vi förmedlat är korrekt. På så vis har respondentvalidering uppfyllts (Bryman 2011, s.352f), vilket bidragit till en god överensstämmelse mellan

resultaten och de beskrivningar och upplevelser deltagarna delat med sig av. I undersökningen har vi varit noggranna i utformningen av frågeställningarna för att nästkommande forskare ska kunna förstå vår roll i undersökningen. För att bedöma kvaliteten i undersökningen har utomstående fått läsa vad som framställts och undersökts för att minimera risken att bli ”blinda” av den egna undersökningen. På så vis har vi dessutom kunnat säkerställa en fullständig redogörelse av att samtliga moment finns med i processen. Vi har vidare arbetat tillsammans med materialet, och på så vis har vi fungerat som diskussionsparter där vi kunnat ifrågasätta och granska varandras tolkningar. Vi gick in med inställningen att sträva efter en förståelse av fenomenet som kan ge oss andra svar och perspektiv än vad vi föreställt oss.

Bearbetning och analys av empiriskt material

Till att börja med spelades våra intervjuer in, vilket bidrog till att vi upprepade gånger kunde lyssna igenom vad respondenterna sade och hur de uttryckte sig när vi transkriberade. Efter transkriberingen kodades det insamlade materialet manuellt genom utskrift av det transkriberade materialet i pappersform. Detta för att underlätta att skapa strukturer och synliggöra mönster och samband (Jönson 2010, s.56). När vi kodade empirin sorterades också materialet för att kunna analysera intressanta och relevanta förhållanden för studien. Vi hade tankar kring koder och specifika huvudteman som kunde vara relevanta för vår undersökning innan intervjuernas början. På så vis höll vi oss inom ramarna under intervjuerna. Efter insamlandet av det empiriska material kodade vi med hjälp av färgöverstrykningspennor. Detta gjordes för att strukturera materialet utifrån relevanta teman och begrepp, där varje färg hade en innebörd av dessa (ibid. s.57). Vi gjorde ett analyschema med de koder och teman som var mest relevanta för våra frågeställningar och analyserade sedan detta utifrån våra teoretiska utgångspunkter samt tidigare forskning.

Etiska överväganden

Det är viktigt med forskningsetik för att värna om deltagarnas människovärde, självbestämmande och integritet. Vi har därför i vår undersökning tagit hänsyn till fyra forskningsetiska krav (Kalman & Lövgren 2012, s.13f). *Informationskravet* innebär att vi har förmedlat grundlig information till respondenterna om syftet med undersökningen innan de beslutade om att medverka. Med detta uppfylldes också *samtyckeskravet* (ibid.). Vi var tydliga med information kring undersökningen i både de upplagda annonserna på universitetet samt innan intervjuens start. Detta för att grundligt säkerställa att intervjupersonerna är

medvetna om vad de förväntades delta i och att de frivilligt kunde avgöra om de ville medverka och att de alltid hade rätt till att avbryta sitt medverkande. Vi informerade även deltagarna om hur empirin kommer att hanteras, främst för att de ska känna till att obehöriga inte kan ta del av informationen eller uppgifterna. Utöver detta, meddelades självfallet deltagarna om att de råder fullständig anonymitet i undersökningen. De informerades om att de kommer att avidentifieras och att deras namn eller personliga uppgifter inte kommer att förekomma i uppsatsen.

Vi förhöll oss även till *konfidentialitetskravet*, som innebär att behandla de berörda personernas uppgifter med försiktighet (Kalman & Lövgren 2012, s.14). Respondenterna informerades om att all information om dem kommer att malas efter undersökningens slut, det vill säga att intervjuinspelningarna, anteckningarna, de utskrivna intervjuerna med mera kommer att raderas. Med tanke på att vi har varit i behov av materialet under studiens gång informerades deltagarna om att materialet kommer att förvaras varsamt. Vi anser att detta varit en väsentlig del för att deltagarna ska finna och känna förtroende till oss och på så vis med säkerhet kunna vara mer öppna och ärliga under intervjun med sina beskrivningar och upplevelser. Det så kallade *nyttjandekravet* går en aning in i det tidigare nämnda, då det innebär att de uppgifter som samlats in endast får användas för forskningsändamålet (ibid.). Vi har därför således inte uppgett eller lämnat ut uppgifter om deltagarna för att värna om deras integritet.

Arbetsfördelning

Vi har skrivit uppsatsen tillsammans och har använt oss av ett så kallat Google dokument för att effektivt kunna skriva vid varsin dator och samtidigt vara närvarande när någonting behövs justeras. Tanken med att skriva tillsammans var för att undvika att oklarheter eller missförstånd skulle uppstå. Vi läste tidigare forskning separat, men oftast ändå sittandes i samma rum och bollade tankar om vad som var relevant att ha med. I stort sett har vi alltså gjort det mesta tillsammans. Till en början var tanken att intervjua alla respondenter tillsammans men för att effektivisera arbetet delades intervjuerna upp och vi intervjuade därmed fyra personer var. Av totalt åtta intervjuer kunde bägge två närvara vid fyra av dem, där ena av oss agerade "huvud" intervjuare och den andre flikade in med frågor och kommentarer. Även transkriberingen fördelades och vi ansvarade för fyra intervjuer var. Slutligen gick vi dock igenom allting tillsammans för att säkerställa att båda var insatta i

respondenternas svar. Avsnittet ”Resultat och analys” arbetade vi tillsammans genom hela tiden.

Resultat och analys

Nedan introducerar vi kortfattat respondenterna som deltagit i undersökningen och sedan övergår vi till att analysera det empiriska materialet med hjälp av tidigare forskningen och teoretiska begrepp. Analysen är organiserad utifrån följande tematiska avsnitt: hybrid identitet, kontextens betydelse, språkets betydelse, etiketter och fördomar, uppfattningar om vad svenskhet är samt respondenternas känsla av inkludering och exkludering i samhället. Samtliga respondenter i studien är födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar. Samtliga är universitetsstudenter från olika delar av landet. De är mellan 20 och 30 år gamla och läser till största delen helt olika program på universitetet. För att värna om sekretessen och anonymiteten benämns respondenterna som R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7 och R8 vid hänvisning till citat och referat.

Hybrid identitet

På frågan om hur respondenterna förstår sin etniska tillhörighet pratar samtliga om minst två kulturer, dels den svenska, dels föräldrarnas ursprung. Respondenterna beskriver sig själva som en del av båda. Med hänvisning till vårt teoriavsnitt handlar hybriditet om att en person befinner sig i en växelverkan mellan olika kulturer och intar en ”tredje” position. Med detta ges det alltså utrymme och möjlighet att inte behöva ”välja” kulturell tillhörighet.

Respondenterna presenterar att de är födda och uppväxta i Sverige och har därmed mycket av den svenska kulturen i sin identitet. De lyfter dessutom upp att de fått med sig sina föräldrars kultur som de värdesätter. På frågan om hur de skulle förklara sin etniska tillhörighet svarar samtliga deltagare likvärdigt:

Som blandad. Jag känner inte att jag har en specifik etnisk identitet, för att jag har lika mycket svensk kultur som jag har persisk kultur... och jag tycker inte att det ena ska utesluta det andra heller liksom. (R1).

Liknande resonemang återfinns hos exempelvis R6: ”Jag skulle kalla mig själv för svensk-irakier därför att jag tar del av bägge kulturer och tar del av vissa normer från båda kulturena, så ja... svensk-irakier”. Dessa beskrivningar speglar en föreställning om hybridisering på så vis att personens identitet ses som konstruerad av flera kulturella element (jfrAhmedi 2006, s.82). Liksom ovanstående påvisar detta en hybrid diaspora som innebär att en person har flera kulturella tillhörigheter och en kombinerad identitet.

I det empiriska materialet finner vi å ena sidan stolthet och en positiv inställning till att ha flera länder och kulturer att identifiera sig med och känna tillhörighet till: “Jag känner mig stolt över att ha två etniska tillhörigheter, för jag tror det är jätteberikande att vara mångkulturell” (R1). Likaså: “Alltså den jag är idag är ju präglad av både den armeniska kulturen och den svenska, så det blir en mix” (R4). Å andra sidan vittnar det empiriska materialet om en osäkerhet förenad med att ha flera tillhörigheter:

Jag är ju rätt kluven när det kommer till identitet för jag har ju två olika bakgrunder, min mors somaliska sida och min fars arabiska sida, och så är jag född och uppvuxen i en miljö som skiljer sig väldigt mycket ifrån vad jag härstammar ifrån. Jag är kluven liksom, man har sån identitetssökande, man tänker vad är jag egentligen. (R8).

Att respondenterna ser sig som en del av föräldrarnas kultur tycks vara givet då de uppger att de delar kulturella normer och värderingar, samtidigt som de känner sig som en del av den svenska kulturen. Vi fann dock variationer i hur respondenterna förklarar denna svenska tillhörighet. En del refererar till svenska normer och beteende. En respondent ger exempel på att om hen går på bussen och ser att det endast är en person på, så går hen och sätter sig långt ifrån denna person vilket respondenten förklarar är ett typiskt “svenskt beteende”. Utseende och språk tycks också spela roll för somliga i hur de identifierar sig själva eller i hur de upplever tillhörighet. Talar en person flytande svenska, har ljus hy och är ljushårig med ljusa ögon är det lättare att ”passa in” eftersom omgivningen inte kan tvivla eller ifrågasätta dig på samma grunder, enligt respondenterna. Handlar tillhörighet om att dela “svenska” normer och beteenden eller handlar det om utseendet? Eller är det en kombination av dessa?

Vi finner att en respondent sammanfattar det som samtliga deltagare berör under intervjuerna angående att erhålla hybrid identitet:

Ja, jag är ju armenier etniskt sätt men jag är ju svensk till beteende och det har ju mycket med bakgrund att göra tycker jag. Alltså den jag är idag är ju präglad av både den armeniska kulturen och den svenska. Så det blir en mix, att säga att jag är armenier... det blir ju fel, det blir oärligt, för att jag är det, men jag är ju svensk också liksom. Och där tycker jag väl att det blir fel att välja bara en av dem. Jag tycker båda, en mix liksom. (R4).

I ovanstående exempel är det relevant att relatera till diasporabegreppet då det ger oss möjlighet och utrymme att förklara skiftande kulturella och etniska tillhörigheter som samtliga respondenter vid något tillfälle under intervjuernas gång refererar till (Wikström 2009, s.76f). Detta tydliggör ytterligare komplexiteten i känslan av att tillhöra flera kulturer då de båda kulturerna bidrar till att forma sin identitet. Schneider et al. (2012) och Sabatiers (2008) forskning framställer, liksom våra respondenter också förklarar, att andragenerationsinvandrare kan identifiera sig med båda kulturerna. Det kan också förklaras som Park (2014) kallar det, att en person skapar en bikulturell identitet. Även i Kayas (2014) studie bekräftas ovanstående, att andragenerationsinvandrare skapar en slags dubbel identitet eller en kombinerad identitet.

Respondenterna berättar att de vuxit upp i ett hem där familjen blandat föräldrarnas kultur med den svenska kulturen, exempelvis vid Julfirande och uppfostran. Det empiriska materialet visar att de två olika kulturella världarna ger respondenterna möjlighet till att själv "välja ut" vad som passar ens egna värderingar och vad de kan identifiera sig med. På så vis förklarar respondenterna att de "skapar" en hybrid identitet. Wu, Schmille och Hou (2012) sammanfattar fenomenet på ett intressant sätt i deras studie och skriver att andragenerationsinvandrare representerar ett slags generationsskifte som är "mitt emellan" sociokulturella miljöer och identiteter. R4 uttrycker det på följande sätt:

(...) men jag tror att jag är mer kritisk till kulturer överlag för att jag har sett att det finns två olika, jag har levt i två olika kulturer. Att jag har fått med mig mina föräldrars kulturer visar på bristerna i den svenska, och den svenska kulturen visar på bristen i mina föräldrars ursprungskultur. Men jag kan välja lite vad jag tycker är bra och dåligt liksom. (R4).

Det kan här vara väsentligt att tala om "en tredje identitet" som Goldstein-Kyaga och Borgström (2009, s.14) belyser som tidigare nämnts. Den "tredje identiteten" definieras som

ett fenomen som inte är något fast, oföränderligt eller tydligt avgränsat. Författarna menar att det är en fråga om grad där identiteten kan vara mer eller mindre heterogen kulturellt sätt. De konstaterar att denna sortens identitet tycks vara vanligare bland de som lever i en mångkulturell miljö. Vilket är intressant och relevant i sig då en majoritet av respondenterna varit uppvuxna i en så kallad mångkulturell miljö.

Enligt Wikström (2009, s.34ff) är världen idag så komplex att det inte är möjligt att tala om monoetniska eller monokulturella tillhörigheter. Hon menar att det inte finns något egentligt ursprung, utan att det inom alla kulturer och etniska tillhörigheter finns influenser av andra kulturer och att det är något som påvisas av begreppet hybriditet (ibid.). Med hänvisning till resultatet av globaliseringen och ett mångkulturellt samhälle upplevs detta som väldigt rimligt med hänsyn till helheten i vårt mångkulturella Sverige.

Kontextens betydelse

Goldstein-Kyaga och Borgström (2009, s.93ff) beskriver att många som identifierar sig med två eller flera kulturer befinner sig konstant i en multietnisk situation och växlar mellan olika kulturella kontexter. Hur den tredje identiteten utvecklar sig har att göra med olika förmågor och kunskaper; såsom språkkunskaper, kunskap om olika kulturer samt koder som är relevanta för identiteten. Dessa är också förutsättningen för att bevara och utveckla denna identitet. De medför en ökad kulturell förståelse, en förmåga att anpassa sitt beteende och ökar känslan av att känna sig som hemma på olika platser och länder. Det faktum att en ingår i en mångkulturell kontext leder till att en lär sig växla mellan kulturella koder (ibid.).

Det empiriska materialet vittnar om att majoriteten av respondenterna förklarar att den kulturella tillhörigheten är kontextbunden. Vi kan se både mönster och variationer i beskrivningarna. I en del fall berättar respondenterna att när de befinner sig i Sverige känner de tillhörighet här och när de åker till föräldrarnas hemland känner de även viss tillhörighet där. Samtliga uppger att de inte kan känna fullständig tillhörighet i föräldrarnas hemland eller hemländer. Vidare berättar deltagarna att när de är i Sverige kan de i vissa fall ifrågasättas ifall en är svensk, och på samma sätt i föräldrarnas hemland eller hemländer kan de ifrågasättas och bli kallade "svensken". "Vart är jag ifrån egentligen? För av svenskar ses jag inte som svensk och av iranier ses jag inte som iranier heller" (R1). Handlar det om att respondenterna själva anser sig vara en del av båda kultureerna? Eller en kombination av bägge

kultureerna men att samhället i övrigt har svårt att placera in dem i ”fack” och på så vis blir de ifrågasatta och förvirrade?

Kobayashi och Preston (2014) förklarar att de personer med internationella relationer ofta menar på att tillhörighet är ett komplicerat fenomen då de finner tillhörighetskänsla på olika ställen. Många respondenter påvisar en positiv aspekt av att ha flera grupptillhörigheter och att utnyttja detta till sin fördel. R4 uttrycker följande:

(...) Det beror nog på vem jag möter, så säger jag olika. Så om jag möter någon som uppenbart ser ut att vara från... eller inte har en bakgrund från Sverige då kommer jag säga att jag är armenier, men om det är någon som jag tror kommer från Sverige och undrar vart jag kommer ifrån så kommer jag säga att jag kommer ifrån Sverige. Och det har nog att göra med att man vill passa in i gruppen och... ja utnyttja att man har två grupper att man passar in i. (R4).

En del av respondenterna berättar att den *hybrida diasporan* tar uttryck beroende på vem de pratar med och var de befinner sig. En del menar att de ”anpassar” sig beroende på om de möter en ”etnisk svensk” eller någon med annan bakgrund, medan andra berättade att de ”uppför” sig olika beroende på var de befinner sig. En respondent berättar exempelvis att på jobbet identifierar hen sig mycket med det svenska eftersom hen betar sig väldigt ”svenskt” där, medan i hemmet eller i umgänge med vänner kan hen vara mer ”avslappnad”.

Kayas (2014) redogör för det ovanstående nämnda, att andragenerationsinvandrare känner tillhörighet till boende landets kultur i vissa sammanhang medan i andra sammanhang känner de mer tillhörighet till föräldrarnas kultur. Likaså berör Ashgari-Fard och Hossain (2016) att den subjektiva identiteten både är socialt och kontextuellt konstruerad. “Det finns vissa situationer man känner sig mer som en svensk, och vissa situationer jag absolut inte känner mig som en svensk” säger R5. Ovanstående bekräftar Kobayashis och Prestons (2014) påståenden om att de som befinner sig i flera kulturella tillhörigheter ofta uppger känslan av tillhörighet som paradoxal och att deras känsla av tillhörighet är kontextbundet.

Språkets betydelse

Samtliga respondenter i studien nämner i ett eller annat avseende språkets betydelse i relation till den hen identifierar sig som eller uppfattas som. Somliga respondenter menar att

föräldrarnas ursprungliga språk även är deras egna modersmål, eftersom de syftar till innebörden av *modersmål*. Samtliga respondenter uppger dock att de talar svenska betydligt bättre än deras föräldrars ursprungliga språk. ”Men typ, alltså, persiska är mitt modersmål för mina föräldrar pratar det, men jag kan ju svenska bättre än vad jag kan persiska” (R1). De hänvisar till vad de talar hemma med sina föräldrar som därav resulterar i vad de ser som sitt modersmål. Somliga respondenter anser och uppger det svenska språket som sitt modersmål på grund av faktumet att svenskan är det språk de talar mest och behärskar bäst. De uttrycker följande: “Givetvis svenskan för det känns mer naturligt för att jag är född och uppvuxen här” (R8). Samt “Svenska.... för alltså, svenska är jag bäst på men arabiska är det jag pratar hemma men som sagt, svenska är det jag är bäst på” (R5).

Vad innebär egentligen modersmål i och med dessa varierande svar? Samtliga respondenter nämner båda språkens betydelse. Kan det vara så att modersmålet förändras över tid beroende på vad människan själv anser är det språk hen behärskar bäst? Och kan en person ha två modersmål med tanke på den globala världen över? Goldstein-Kyaga och Borgström (2009, s.97f) skriver om språkets betydelse för den “tredje identiteten”. Språket markerar en delaktighet och tillhörighet till en viss folkgrupp. Författarna menar att identiteten för minoritetsgrupper hänger samman med deras möjligheter att behärska sina språk. Språket är alltså för somliga andragerationsinvandrare en stark identitetsskapande faktor.

Språket har olika betydelse beroende på de olika minoritets- och invandrargrupperns historia. En del personer har bara ett modersmål medan andra är flerspråkiga. En del andragerationsinvandrare anser inte att språket har någon särskild betydelse för identiteten och menar på att språket är utbytbart. Medan för andra har språket en känsloladdad betydelse som är knuten till individens erfarenheter och identitet. Flerspråkig kunskap och förmågan att kodväxla utgör likväl en väsentlig aspekt i utvecklandet av olika typer av tredje identiteter (Goldstein-Kyaga och Borgström 2009, s.97f), vilket respondenterna talar om under intervjuernas gång.

Vidare visar det empiriska materialet att respondenternas förmåga att hantera språk ofta väcker reaktioner, exempelvis hur andra människor i omgivningen kan förvånas över hur de talar ren svenska trots att de har en annan etnisk bakgrund. Samtliga respondenter talar flytande svenska och somliga berättar hur de blivit ifrågasatta eller fått beröm för att de talar “så bra” svenska. En del har fått frågan om hen är adopterad, medan andra fått frågan hur hen

kan tala så bra svenska för att “inte vara svensk”. Varpå svaret har varit att hen är född och uppvuxen i Sverige samt kritiserat hur det kan uppfattas som förvånansvärt att en behärskar språket bra. Somliga respondenter erkänner till och med att de försöker tala så ren svenska som möjligt bland just etniska svenskar för att motbevisa fördomar. “Men jag pratade nog den renaste svenskan för att motbevisa på något sätt, att jag kan prata svenska” (R5).

Respondenterna delar med sig av erfarenheter där fördomar uppstått. Exempelvis fördomarna att “utlänningar inte kan förstå ren svenska”.

Exempel på hur de bemöts vid sådana situationer är att utomstående antagit att de inte talar svenska. Respondenterna menar på att dessa antaganden enbart grundar sig på de yttre attributen, att de underskattas i förmågan att förstå språket eftersom de inte *ser* ut att vara etniskt svensk:

Jag kom på att tänka på en händelse som hände mig i förra veckan. Jag hade varit och pluggat på biblioteket och då stoppar en kvinna mig. Hon är blond och har blåa ögon och hon frågar om jag pratar arabiska. Hon pratade själv arabiska när hon frågade. Av artighet svarar jag ja. Hon förutsätter under hela samtalet att jag inte kan svenska och jag antar att hon kan svenska så jag svarar henne därefter på svenska. Men hon fortsätter att prata på arabiska och frågar mig sedan om jag läser på SFI, alltså svenska för invandrare. (R5).

Goldstein-Kyaga och Borgström (2009, s.32f) skriver att genom kodväxling kan människor uteslutas eller inkluderas i gemenskapen beroende på om de behärskar språken i fråga. När språket är den viktigaste betydelsen inom en gruppidentitet kan kodväxling användas för att bekräfta eller bevara gruppidentiteten. När en individ växlar mellan olika språk visar denne att hen kan hantera båda språken och kulturerna och visar på så sätt att hen identifierar sig med båda grupperna och dess kulturer. Vilket vi finner är intressant då samtliga respondenter talar om betydelsen av att behärska minst två språk och därmed identifierar sig på ett eller annat sätt med två kulturer.

Att språket har betydelse för känslan av att tillhöra en viss folkgrupp bekräftas också i Parks (2014) studie som vi presenterat i kunskapsläget ovan. Parks (2014, s.99) deltagare definierar sin etniska identitet med bland annat språket och menade alltså att avsaknaden av ursprungsspråket orsakade brist till koppling till föräldrarnas hemland och dess befolkning. En del av våra respondenter berättar att när de befunnit sig i föräldrarnas hemland har de

ifrågasatt sig själva hur pass god koppling de har till landet. Detta på grund av att de inte talat landets huvudspråk flytande. R3 uttrycker följande och hänvisar till när hen befann sig i sina föräldrars hemland:

Typ alltså, jag tror det har mycket med språket att göra där för jag... visst jag kan tala, jag kan skriva och läsa och så men jag är inte lika bra på det som svenska... de ser mig som någon som inte är därifrån egentligen. (R3).

Etiketter och fördomar

Under intervjuernas gång talar respondenterna om betydelsen av benämningar såsom "andragenerationsinvandrare" och "andragenerationssvensk" samt hur de introducerar sig själva på frågan om var de kommer ifrån. Som tidigare nämnts är "andragenerationsinvandrare" en äldre benämning som våra respondenter ändå är bekanta med. De förknippar begreppet med benämningar de blivit tilldelade såsom "utlänning" eller "invandrare". Samtliga respondenter hävdar att de inte har invandrat någonstans och därför är benämningen "andragenerationsinvandrare" missvisande. Respondenterna diskuterar att de är födda och uppvuxna i Sverige och tycker därför att det är absurt att det överhuvudtaget existerar sådana benämningar. "Jag tycker inte man ska dela upp samhället i sådana kategorier, att man delar in... annars blir det liksom 'dem' och 'vi'" (R2). Detta konstaterar medvetenheten om hur samhället kategoriserar och segregerar människor utifrån olika etiketter såsom andragenerationsinvandrare, invandrare, svensk med mera.

Respondenterna ifrågasätter när gränsen sätts. När slutar en person ses som "invandrare" oavsett generation och börjar bara vara svensk? "Jag tycker svensk räcker väl, det ska inte behöva sättas i generationer" säger R6 vid diskussion kring olika benämningar för andragenerationsinvandrare. Stier (2015, s.85f) menar att en etnisk identitet inte tillskrivs en individ förrän denne känner att hen delar ursprung, kvaliteter och erfarenheter med den etniska gruppen. Majoriteten av våra respondenter uppger att de delar detta med det svenska samhället, men att de ändå inte "får" betrakta sig själva som "svenskar", vilket bekräftar det Stier skriver om. Dock menar våra respondenter att fler aspekter även spelar också roll, såsom hur de uppfattas av omgivningen.

Vidare uppger samtliga respondenter att deras umgängeskrets till majoritet består av så kallade andragenerationsinvandrare och att detta beror på gemenskapen de har till varandra.

Med gemenskap menar de att de befinner sig i ”samma situation” och delar erfarenheter och upplevelser på ett sätt som de inte gör bland personer med svenskt ursprung. R4 uttrycker på följande sätt:

Jag har många vänner som är så kallade andragenerationsinvandrare. När jag tänker efter så är nog de flesta jag umgås med andragenerationsinvandrare. Jag tänker ‘lika barn leker bäst’, att man identifierar sig med samma sak och då kan man relatera lättare. De förstår ju... Man blir inte riktigt ifrågasatt och känner sig inte lika dömd när man umgås med de personerna, tänker jag (...). (R4).

En del beskriver att de kan vara sig själva fullt ut bland vänner med utländsk bakgrund, men om de är omkring “etniska svenskar” behöver de vara försiktiga med hur de betar sig och pratar för att inte dömas ut. En av respondenterna ger exempel på att hen anpassar sin personlighet och inte vågar visa alla sina sidor bland “etniskt svenska” vänner. Respondenten uppger att hen vet att det kan leda till fördomar om hens sätt att leva och hennes föräldrars kultur. “Man vill ju inte bli dömd och då kanske man ändrar lite på sig som person. Det påverkar ju jättemycket, för man vågar inte visa alla sina sidor bland dessa vänner” (R4).

I ovanstående sammanhang kan vi dra en parallell till Wikströms (2009, s.88) diskussion kring begreppet mångkultur och hur det oftast förknippas till en invandrarfråga. Hon redogör utifrån en både positiv och negativ aspekt. I detta fall talar vi om en person som behöver anpassa sig när hen är med ”etniska svenskar” för att inte känna sig dömd. Författaren menar att detta är relaterat till att invandras kultur kan framställas som ett problem och som orsaken till konflikter och kulturkrockar (ibid.). Vi observerar att resultatet av omgivningens förutfattade meningar gentemot dessa individer bidrar till att våra respondenter också kategoriserar sig själva genom att följa strömmen av olika “fack”. Somliga umgås alltså medvetet med specifikt “andragenerationsinvandrare” för att de inte känner sig “hemma” med så kallade “etniska svenskar”.

Goldstein-Kyaga och Borgström (2009, s.18) skriver att de som tillhör flera kulturella kontexter kan framhäva eller dölja aspekter av sin identitet beroende på sammanhanget. Detta görs genom språket eller beteendet samt hur mycket de berättar om den egna tillhörigheten. Om utseendet dock avviker från majoritetens är möjligheterna begränsade. Författarna bekräftar alltså de yttre attributens betydelse och hur det påverkar bemötandet, men de skriver

vidare att en person kan utmana fördomarna genom att hävda "Svenskar ser ut såhär numera" (ibid.). Det blir intressant att tala om de yttre attributen i förhållande till Sverige som idag består av en stor mångfald och räknas numera som ett mångkulturellt land. Majoriteten av den svenska befolkningen är fortfarande "blonda och blåögda" men i samband med globaliseringen och migrationen förändras detta ständigt. Respondenterna i vår studie förklarar på liknande vis att "Vi ser ut såhär också liksom. I Sverige är det en helt annan grej, man befinner ju sig i detta samhället, där det inte ska spela någon roll hur man ser ut" (R4).

En del av de manliga respondenterna diskuterar hur det förekommer trakasserier mot invandrare eller mot personer som ser ut att vara utlänningar. "Alltså det finns ju strukturell rasism i samhället och fördomar som existerar och som ofta visar sig "(R6). De delar även med sig av händelser då de känt sig mer eller mindre bemötta annorlunda:

(...) sen gick alla ut från Viktoriateatern, vi var kanske tre eller fyra killar med... ja andragenerationsinvandrare och precis då kör en polisbil bredvid oss och börjar... medan vi går, kör sakta bredvid oss och 'Jaha vart ska ni? Vad har ni gjort?' och ställer frågor som faktiskt är helt icke-relevanta. (R6).

Här bevitnar vi resultatet av de negativa aspekterna av globaliseringen som Appadurai (1990) skriver om. Han förespråkar att globaliseringen resulterar till önskad samt oönskad beblandning av kulturer och människor, som således lett till fientlighet gentemot vissa folkgrupper (ibid.). Detta finner vi vara ett intressant fenomen då vi noterar båda sidorna av myntet. Flyktingströmmen och invandringspolitiken har länge varit en het debatt och är en del av det som Appadurai (1990) beskriver som oönskad globalisering, medan kostymnissarna eller den tidiga arbetskraftsinvandringen är något vi noterar vara önskad globalisering, trots att de faller under samma ram; migration och invandring.

I det empiriska materialet observerade vi vidare att en del av deltagarna kunde välja att utesluta att nämna sina föräldrars ursprung beroende på var de befann sig och vilka de befann sig bland. Detta hänvisar respondenterna är till för att undvika att förknippas med rådande fördomar som finns gentemot vissa folkgrupper. Å andra sidan väljer somliga respondenter att stolt berätta att de identifierar sig som både och. De uppger att de vill belysa för människor runt omkring att alla individer inte är likadana bara för att de härstammar från samma land.

De vill motbevisa att även de är bra och goda människor för att minska på befintliga fördomar:

Jag är väldigt noga med att på senare år säga att jag är armenier också. Inte för människan jag möter men liksom i viktigare sammanhang. Jag säger att jag är ju armenier också just för att de ska sätta mig i den kategorin och för att den kategorin ska bli mer positivt sedd. (R4).

Vad är svenskhet?

I diskussion med respondenterna om vad svenskhet är var det intressant att få ta del av respondenternas varierande svar. I dessa sammanhang faller globaliseringens relevans in. Som Al-rodhan (2006) bekräftar är globaliseringen ständigt i rörelse och således blir det vanskligt att försöka definiera vad svenskhet är. Eriksen (2000, s.332ff) menar att alla människor i världen reflekterar över frågor som berör ens självbild. Han betonar också att globaliseringen inte leder till homogenisering och menar på att detta inte är någonting en person ska se som negativt (ibid.). Är svenskhet som det var på 50-talet? Antagligen inte, då globaliseringen satt Sverige i en process där flera kulturer bundits samman genom att människor rör sig fritt mellan länder och därmed integreras vi av varandra och resulterar till ett mångfaldigt Sverige.

Som tidigare nämnt visar det empiriska materialet på att respondenterna bland annat kopplar svenskhet till beteende, utseende, språk, normer med mera. Med andra ord beskriver respondenterna att de yttre attributen såsom utseende spelar roll om de ses som svensk eller inte. Är svenskhet då blont hår och blåa ögon? För somliga kan vi utläsa utifrån studien att det är så, trots att det blir diffust att tala i sådant sammanhang då vi befinner oss i ett mångkulturellt Sverige där människor ser olika ut. Däremot finner vi i det empiriska materialet en medvetenhet bland respondenterna om den befintliga vithetsnormen i Sverige som betydelsefull för känslan av exkludering till det svenska samhället. Park (2014) menar att en person inte accepteras av samhället på grund av att hen inte har det typiska vita utseendet, som exempelvis europeiska andragerationsinvandrare har företräde till. Detta bekräftar betydelsen av yttre attributen som många av respondenterna i vår studie lyfter fram:

Men typ, när man är ute och festar eller i skolan... Jag är ju uppväxt i Lund och där är man rätt så van vid internationella studenter. Och så fort en person ser ut att vara från utlandet, så börjar folk prata engelska med en och då har jag tagit jätteilla upp faktiskt.

Eftersom det stör mig att på grund av min bruna hårfärg och mina bruna ögon så antar folk att jag inte är svensk och inte kan svenska. (R1).

Även R6 pekar på betydelsen av fysiska attribut:

Jag känner ibland inte tillhörighet, bland annat för att jag inte ser ut som en etnisk svensk, det här blond, blåögd... ja ljushyad... ehh... ja det är som sagt, jag ser ut på ett annorlunda sätt än vad som kallas för "svenskt. (R6).

Ett flertal respondenter ger vidare exempel på att beteende och tradition skiljer sig åt mellan den svenska kulturen och föräldrarnas ursprungskultur. "Det är ju jätteintressant hur skillnaden är i de här två kulturerna. I ena kulturen bråkar man om vem som ska betala för alla, medan den andra bråkar om kronorna, om de har delats upp rätt" (R4). I detta sammanhang talas svenskhet om vad som kännetecknar den svenska kulturen. Kan det vara så att den svenska kulturen också blir komplex att tala om då resultatet av globaliseringen utgör att "svensk kultur" inte bara är *en* kultur utan ett resultat av ett flertal kulturer som summerats till den så kallade "svensk kulturen"?

Citatet nedan är exempel på ett sådant sammanhang då respondenterna befinner sig utomlands och tillfrågats var de kommer ifrån och de uppger att de är från Sverige. Respondenterna berättar att den som frågar blir skeptisk till svaret eftersom hen inte har det typiska "svenska" utseendet med ljus hy, blont hår och blåa ögon. R4 ger ett konkret exempel på detta:

Jag var utomlands hela förra året och det var jätteintressant att säga att man var svensk då just för att jag har mörkt hår och mörka drag. Det var speciellt intressant när jag reste med en nära vän som är blond och blåögd och vi båda sa att vi var från Sverige. Aldrig blev mitt svar accepterat, men hennes var okej. Jag tyckte det var jobbigt för att det inte är en gång, inte två gånger, utan det är varje gång jag träffar en ny person... Får jag inte bara vara den jag är? (R4).

Vi finner dessutom i vårt empiriska material att ovanstående nämnda sammanhang också förekommer i Sverige:

Mm jo. Det är lite frustrerande att trots att man är född här ändå benämns och beskrivs som invandrare... för då vill man veta; okej vart sätts gränsen till... alltså, när man slutar

vara invandrare och börjar vara bara svensk i juridiska termer, så det är nog det som är den frustrerande biten. (R7).

Många respondenter beskriver även svenskheten som att tillhandahålla ett svenskt medborgarskap, bidra till det svenska samhället och omfattas av de svenska rättigheterna. Dessa sammanhang var intressanta att observera då vi fick ett nytt perspektiv där utseende och kultur uteslöts och det handlade istället om att svenskhet är att bidra till den svenska gemenskapen och sammanhållningen, det vill säga att gå i skola, betala skatt med mera. För att summera detta stycke ställer vi oss alltså kritiska till vad som definieras som svensk och svenskhet i dagens Sverige.

Inkluderad...

Under intervjuerna ställdes frågor om vilken betydelse familj, vänner och personer i deras omgivning har för känslan av tillhörighet till det svenska samhället. En del respondenter svarar att familjen bland annat får dem att vilja behålla föräldrarnas ursprungskultur och traditioner. De berättar att det är viktigt för dem att inte glömma bort var de härstammar ifrån. “Familjen får ju mig ändå att vilja behålla denna persiska identiteten och det är på grund av dem jag ser att det är viktigt att jag behåller det och inte glömmet bort vart jag är ifrån” (R1). Här noterar vi att föräldrarnas ursprungskultur kan vara en viktig del i identifikationen av en själv och en bidragande faktor till respondenternas identitetsskapande.

Respondenterna berättar att föräldrarna behållit sin kultur från hemlandet i form av att de i hemmet tillagar den maten, talar språket, firar traditioner med mera, och fört vidare detta till barnen. I den tidigare forskningen som gjorts av Cooper et al. (2009) kan vi utläsa detta mönster, hur barn till föräldrar som invandrat kan konstruera en identitet kopplat till föräldrarnas ursprungskultur, även om barnet aldrig varit i föräldrarnas hemland. Forskaren bekräftar alltså vikten av betydelsen som familjen har på barnets identitet och tillhörighetskänsla samt visar på möjligheterna att skapa detta.

Respondenterna uppger dessutom att familjen uppmuntrat dem till att vara stolta över vem de är och vart de härstammar ifrån. “Alltså mina föräldrar är väldigt mycket såhär ‘Du är eritrean och du ska liksom vara stolt över det’. De ger mig och mina syskon mycket självförtroende” (R3). Samtidigt berättar ett flertal respondenter att föräldrarna haft inflytande genom att

uppmuntra dem till att dra lärdom av den svenska kulturen och integrera sig i det svenska samhället:

Min mamma integrerade mig genom att sätta mig i ett "all white" dagis. Alla var etniska svenskar förutom jag och mina systrar som var de enda mörkhyade. Min mammas avsikt var att vi skulle känna samhörighet med svenskar, vi skulle lära oss språket och kulturen (...). (R8).

Samtliga respondenter berättar också om vännernas betydelse och påverkan till känslan av tillhörighet till det svenska samhället. Det diskuteras om både etniska svenska vänner och vänner som hamnar under kategorin "andragenerationsinvandrare". Somliga berättar att etniskt svenska vänner hjälpt dem att integrera sig mer i samhället. "De har fått mig att liksom 'svennifiera' mig, eller vad man ska säga. Alltså att man blir med integrerad på ett annat sätt genom att umgås med massa svenskar hela tiden" säger (R1). Ur Parks (2014) studie kan vi utläsa att om en person växer upp i övervägande vita samhällen kan hen känna press på att "smälta in" för att passa in bland vita vänner. Respondenterna i vår studie berättar att vännerna som definieras som andragenerationsinvandrare hjälpt dem att känna gemenskap, samhörighet och trygghet i sin identitet. "(...) och mina vänner... vi har liksom definierat oss med varandra" (R5). Likaså förklarar ett antal respondenter att omgivningen haft liknande betydelse, att exempelvis lärare bidragit till känsla av inkludering och behandlat de på samma sätt som alla andra elever.

Goldstein-Kyaga och Borgström (2009, s.11) beskriver att många människor har som argument att globaliseringen leder till en upplösning av nationella och etniska identiteter. Författarna själva hävdar dock att globaliseringen snarare ger upphov till nya identiteter som är gränsöverskridande, mångdimensionella, kontextuella och föränderliga i olika situationer (ibid.). Detta i likhet som våra respondenter själva konstaterar, att familj och vänner haft en positiv inverkan på hur de identifierar sig själva. De berättar att de har accepterats som de är och får möjlighet att känna tillhörighet till båda kulturerna. Det gemensamma för våra respondenter är gränsöverskridandet och det faktum att de inkluderar flera tillhörigheter i sin identitet i större grad om de upplever acceptans av människor i omgivningen.

... men också exkluderad

En intressant aspekt och ett mönster vi observerade ganska tidigt i det empiriska materialet var att respondenterna uppger att osäkerheter kring identiteten träder fram när det gäller att förklara sig själva för omgivningen. Det är i dessa sammanhang vi uppmärksammade att respondenterna förknippar sina tvivel och osäkerheter till en slags identitetsförvirring. Samhället och omgivningen påverkar enligt våra respondenter, deras sätt att identifiera sig själva. "(...) man tänker vad är jag egentligen, för det är ju egentligen det externa som påverkar det" säger R8 och syftar till samhället i sin helhet som det externa.

Respondenterna berättar att det egentligen inte är något komplicerat eller något hinder att ha två eller flera tillhörigheter att identifiera sig med, men att samhället skapar ett problem kring det genom att inte acceptera detta. "Jag kan tänka mig att det är många som i sig själva inte vet vart de är ifrån, men där känner jag mig ändå rätt säker. Men, det är sen när samhället kommer in och spelar sin roll som man blir förtvivlad och börjat ifrågasätta allting igen" (R1). Schneider (2012) belyser särskilt detta i sin forskning. Han skriver att frågan om identitet bland andragenerationsinvandrare speglar den sociala komplexa verklighet som de vuxit upp i och att de som är förvirrade i sin identitet är ett resultat av ett samhälle och dess diskursiva miljö, där att vara "annorlunda" inte är självklart (ibid.). Utifrån vårt empiriska material finner vi ett konkret exempel på detta:

"När man var ung så hade man många utländska vänner och man var ofta utfryst av etniska svenskar som 'utlänning' eller 'andragenerationsinvandrare' på grund av de sakerna jag nämnde innan, typ att vi ser ut på ett annorlunda sätt". (R6).

I den tidigare forskningen berör Sabatier (2008) ovanstående och avser den relativa påverkan av inbördes sammanhang som upplevd diskriminering, skolan, vänner, påverkan av föräldrar och samspelet mellan dessa parter som inflytande på både nationell och etnisk identitet.

På frågan om respondenten någon gång tvivlat på sin kulturella tillhörighet svarar somliga av dem *ja* och att det har varit i de sammanhang någon frågat "Var kommer du ifrån?" och därefter ytterligare "Var kommer du *egentligen* ifrån?" när den som frågar inte blivit "nöjd" med svaret de fått. Respondenterna beskriver att de i sådana sammanhang blir förvirrade och undrar själva vart de *egentligen* kommer ifrån.

Somliga respondenter berättar att de fruktar introduktionen av sig själva eftersom de vet om att personen förväntar sig en "viss" förklaring till varför de "ser ut som de gör".

Respondenterna beskriver känslan av att vara ovälkommen att kalla sig svensk och att de betraktas som främmande:

Om allt hade varit blankt hade jag sagt att jag är svensk och iranier. Alltså, om jag hade vetat att det inte finns några följdfrågor och om jag hade vetat att det hade varit ett svar som hade räckt, men nu vet jag att det inte räcker. (R1).

Ovanstående citat belyser den sammansatta bilden av identitetsskapandet när omgivningen sätter sin negativa prägel. Det empiriska materialet visar att respondenterna är eniga om att utan omgivningens influenser är känslan av kulturell och etnisk tillhörighet i sig inte något problem. Samtliga respondenter talar en hel del om att de själva är medvetna om att de befinner sig i ett "mellanting" med flera kulturella tillhörigheter och att de accepterat det. I egenskap av det Ahmedi (2006, s.80) skriver i sin studie, finns det en vilja bland invandrare och andragenerationsinvandrare att integreras i samhället och kombinera dess kultur med boende landets kultur. Författaren menar dock att det finns olika strukturella exkluderingsmekanismer såsom främlingsfientlighet och rasism som varit hinder för integrationen. Trots att sådana hinder finns, påvisar hans undersökning att det varit uppenbart för somliga individer att uttrycka en dubbel identifikation. Han beskriver vidare att framväxten av det 'multikulturella' samhället har sålunda medfört att människor har mer än en grupptillhörighet (ibid.).

Det empiriska materialet visar även på medias påverkan som en potentiell bidragande faktor till förvirring i identitetsskapandet hos respondenterna. Ett tydligt exempel finner vi hos en respondent som hänvisar till en artikel där en politiker från Sverigedemokraterna uttalat att "bara för att katten föds i stallet så är den ingen häst" och att den kommentaren fick hen att känna att hen "egentligen" inte tillhör det svenska samhället. Återigen belyses externa faktorer som hinder för integration och känslan av tillhörighet, trots den befintliga mångfalden som råder i dagens Sverige.

Avslutande diskussion

Vi har i analysen kunnat urskilja återkommande mönster och variationer i hur unga svenskar med utlandsfödda föräldrar beskriver sitt identitetsskapande i det svenska samhället, hur de upplever att omgivningen påverkar identitetsskapandet samt hur etiketter och fördomar påverkar processen för identitetsskapandet. Nedan diskuteras vilka slutsatser vi kan dra av analysen.

Hur beskriver de sitt identitetsskapande i det svenska samhället?

Hur respondenterna beskrev sitt identitetsskapande i det svenska samhället innefattade främst mönster av likheter, men även intressanta variationer. Utifrån det empiriska materialet förklarade deltagarna sitt identitetsskapande som att hamna i ett "mellanting", att stå "både i det ena men även det andra", en så kallad hybrid identitet där en känner en blandning i identiteten. Tidigare forskning påvisar komplexiteten av att vara "både och" men att ändå vara "komplett". Samtliga respondenter redogjorde för hur de tagit del av både den svenska kulturen med dess normer och värderingar men även hur de känner tillhörighet till föräldrarnas ursprungskultur och dess värderingar. Utifrån kunskapsläget och våra teoretiska begrepp är detta ett "normalt" mönster bland så kallade andragenerationsinvandrare då deras identitetsskapande både tar form i hemmet av föräldrarna men även från boende landet. Vidare förklarade respondenterna hur detta lett till att känslan av kulturell tillhörighet varit kontextbundet. I vissa sammanhang har de känt sig "mer svensk" medan i andra sammanhang känt sig exkluderade. På detta sätt har vår studie bekräftat forskningen kring komplexiteten i identitetsskapandet hos andragenerationsinvandrare och kontextens betydelse i detta.

Det empiriska materialet visar å ena sidan självsäkerhet och acceptans av att känna sig som "både och" utan att det ska behöva bli ett problem hos den enskilde. Å andra sidan beskrev somliga svårigheter med att vara "blandad", av att inte kunna identifiera sig själv och hur detta lett till spår av identitetsförvirring, att inte riktigt veta "vad jag är". Språkets betydelse för identitetsskapandet var också centralt i det empiriska materialet, i den mening att det bidrar till en starkare känsla av kulturell och etnisk tillhörighet.

Hur upplever de att omgivningen påverkar identitetsskapandet?

Att omgivningen har en påverkan i identitetsskapandet på olika sätt är en tydlig faktor den genomförda studien. Det empiriska materialet visade att familj och vänner mestadels haft en

positiv inverkan på identitetsskapandet hos en majoritet. Familjen har bland annat bidragit till att våra respondenter känt sig mer självsäkra i vem de är. Utifrån det empiriska materialet har familjen bidragit till acceptans genom att respondenterna fått ta del av de båda kulturella världarna; dels familjens och dels den svenska, utan att utesluta någon av dem. Likaså har vännerna till respondenterna haft en positiv inverkan på känslan av tillhörighet till det svenska samhället då de fått en känsla av gemenskap och samhörighet. Betydelsen av att dels ha “etniskt” svenska vänner och dels vänner som definieras som andragenerationsinvandrare har haft inverkan på identitetsskapandet hos deltagarna. På ett eller annat sätt har båda parterna bidragit till tillhörighetskänsla och acceptans att kunna vara sig själv.

Den negativa aspekten av omgivningens påverkan i identitetsskapandet har varit en känsla av exkludering till det svenska samhället. Dessa sammanhang rör främst den rådande vithetsnormen och ifrågasättande jargongen om vem en är bland omgivningen. Bland annat hade tolkningen och betydelsen av vad “svenskhets” är en avgörande roll i hur de skapade sin identitet och kände tillhörighet till samhället. Vi fann variationer i dessa beskrivningar då somliga talade om de yttre attributen (främst utseende) medan andra talade om den svenska kulturen. Frågor som “Vart kommer du egentligen ifrån?” skapade förvirring och frustration hos deltagarna utifrån empirin. Deltagarna menade på att sådana frågor förknippades till utseendet eller beteendet. Återigen faller vi tillbaka till frågan vad “svenskhets” egentligen är och när en blir svensk utan att behöva ifrågasättas. Respondenterna upplevde att omgivningen har ett behov av att kategorisera människor och att det blir svårt att placera dem som känner sig bikulturella och hybrida.

Hur upplever de att benämningar som “andragenerationsinvandrare” påverkar identitetsskapandet?

När vi frågade respondenterna om deras syn på benämningar som “andragenerationsinvandrare” och “andragenerationssvensk” fick vi varierad respons. Det var tydligt att denna typ av kategoriseringar påverkar identitetsskapandet. Det bakomliggande syftet i kategorisering av människor är diffust. Kategoriserar personer i omgivningen andragenerationsinvandrare och ger dem etiketter för att påvisa att de inte är “svenskar”? Eller handlar kategorisering om att göra världen begriplig? Sådana benämningar bidrar till att samhället influeras av fördomar och stereotyper. Frågor såsom varför dessa benämningar existerar i dagens Sverige ställdes utav samtliga respondenter och vi noterade

även att det upprepas med en ton av frustration. Som ett resultat av globaliseringen är dagens mångkulturella Sverige inte som det var tidigare. Idag består Sverige av en mångfald och kan överhuvudtaget inte jämföras med hur det såg ut innan de stora invandrar- och flyktingströmmarna vi haft genom tiderna. Som en del av globaliseringen har kulturer beblandats och det som anses vara "svenskhet" och svensk kultur idag är förmodligen inte densamma som vad svensk kultur och "svenskhet" var tidigare.

Även om vi vill påstå att befolkningen i den svenska omgivningen har kännedom att en "svensk" nödvändigtvis inte behöver vara blond och blåögd, förknippas ändå en mörkhyad person eller rättare sagt en "icke-vit", med invandrare och dess fördomar. Att benämningar såsom "andragenerationsinvandrare", "andragenerationssvensk" och specifikt att begreppet "invandrare" överhuvudtaget finns i dessa sammanhang bidrog alltså till förvirring kring vem de egentligen är, enligt vårt empiriska material. De har ju inte invandrat till landet, utan är födda och uppvuxna här. Benämningarna har lett till känslor av exkludering till det svenska samhället och det har stärkt ett "vi" och "de", där "vi" är andragenerationsinvandrare och "de" är de "riktiga svenskarna". Dessutom upplevde samtliga respondenter att dessa benämningar oftast har en negativ klang, och därför förknippas de med fördomar som inte alls överensstämmer med hur de identifierar sig själva. Benämningarna används alltså till att kategorisera människor och självklart påverkar det hur de identifierade sig själva. När kan en person få definiera sig själv utan massa benämningar med bestämda definitioner?

Framtida forskning

Ett antal intressanta frågeställningar som väckts under arbetet med denna uppsats är hur det hade sett ut i samhället om människor hade mer kunskap om globaliseringens inverkan och hur "svenskhet" och svensk kultur är i ständig förändring. Det hade även varit intressant att undersöka på hur "svenskhet" idag generellt definieras och uppfattas av olika delar av befolkningen. Under undersökningens gång har vi även reflekterat över segregationens inverkan och dess konsekvenser i samhället för första- och andragenerationsinvandrare. Hade vi haft mindre fördomar om första-och andragenerationsinvandrare om det var mindre segregerat i samhället? Bidrar segregation till främlingsfientlighet och bristande integration?

Referenser

Ahmadi, Nader (2003). Om jaguppfattningens betydelse för tolkningen av sociala normer. I: Ahmadi, Nader (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Liber: Stockholm.

Ahmedi, Idris (2006). Identitetens olika skepnader: Kurdiska ungdomar, 'identitetspolitik' och globalisering. I Goldstein-Kyaga & Maria Borgström (red.) (2006). *Gränsöverskridande identiteter i globaliseringens tid - ungdomar, migration och kampen för fred*. Södertörn Academic studies.

Al-rodhan, Nayef & Gérard Stoudmann (2006). Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition. *Geneva centre of security policy*, Geneva.

Appadurai, Arjun (1990). Disjunktur och Diffirens i den Globala Kulturella Ekonomien. *Theory, Culture & Society*, 7 (2): 295-310.

Ashgari-Fard, Mona & Syeda Zakia Hossain (2016). Identity construction of second-generation Iranians in Australia: influences and perspectives. *Social Identities*, 23 (2): 126-145.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Çelik, Çetin (2015). 'Having a German passport will not make me German': reactive ethnicity and oppositional identity among disadvantaged male Turkish second-generation youth in Germany. *Ethnic and Racial Studies*, 38 (9): 1646-1662.

Cooper, Robin, Denese Edsall, Diana Riviera, Julia Chaitin & J.P. Linstroth (2009). *Forum: Qualitative social research*, 10 (3): 1-24.

Eriksen, Hylland Thomas. (2000) *Små platser – stora frågor: En introduktion till socialantropologi*. Nya Doxa: Nora.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Gans, Herbert. J. (2007). Ethnic and racial identity. In M. C. Waters & R. Ueda (Eds.), *The new Americans: A guide to immigration since 1965* (pp. 98–109). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Goldstein-Kyaga Katrin & Maria Borgström (2009). *Den tredje identiteten - Ungdomar och deras familjer i det mångkulturella, globala rummet*. Södertörn Academic Studies.

Hübinette, Tobias (2015). Det nya Sverige i siffror.
[<https://tobiashubINETTE.wordpress.com/2015/03/18/det-nya-sverige/>. Hämtat 2017-03-05].

Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö: Liber.

Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012) Etik i forskning och etiska dilemman. I: Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.). *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Kaya S, Mehmed (2014). Hvordan håndterer andregenerasjonsinnvandrere sin identitet i Norge? *Sosiologisk tidsskrift*, 22 (02): 176-177.

King, Russell (2012) “*Andra generationen*” - ett komplicerat begrepp.
[<http://www.sydsvenskan.se/2012-09-25/andra-generationen---ett-komplicerat-begrepp>
Hämtad 2017-05-21].

Kobayashi, Audrey & Valerie Preston (2014). Being CBC: The Ambivalent Identities and Belonging of Canadian-Born Children of Immigrants. *Annals of Association of American Geographers*. 104 (2): 234-242.

Lind, Rolf (2014). *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Motion 2014/13:1411. *Om användandet av begreppet andragenerationsinvandrare inom SLL*. Landstingsmotion av Tara Twana (S).

Nationalencyklopedin, andragenerationsinvandrare.

[<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/andragenerationsinvandrare>. Hämtad 2017-03-07].

Nesteruk, Olena, Nicole-Marie Helmstetter, Alexandra Gramescu, Mona Hammad Siyam & Christine A. Price (2015). Development of Ethnic Identity in Young Adults from Immigrant Families: "I Want to Hold Onto My Roots, but Also Want to Experience New Routes". *Marriage & Family Review*, 51 (5): 466-487.

Park, Linda (2014) Contextual Influences on Ethnic Identity Formation: A Case Study of Second-Generation Korean Americans Baby Boomers in Midlife. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 30 (1): 87-105.

Sabatier, Colette (2008). Ethnic and national identity among second-generation immigrant adolescents in France: The role of social context and family. *Journal of Adolescence*, 31 (2): 185-205.

Schneider, Jens, Tineke Fokkema, Raquel Matias, Snežana Stojčić, Dušan Ugrina & Constanza Vera-Larucea (2012). Identities - Urban belonging and intercultural relations. I: Crul, Maurice, Jens Schneider & Frans Leile (eds.). *The European Second Generation Compared - Does the Integration Context Matter?*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Sjögren, Annick (2003). Kulturens roll i identitetens byggande. I: Ahmadi, Nader (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Liber: Stockholm.

Stier, Jonas (2015). Etnisk identitet. I: Darvishpour, Mehrdad & Charles Westin (red.). *Migration och etnicitet – perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. Studentlitteratur: Lund.

Wikström, Hanna (2009). *Etnicitet*. Liber: Malmö.

Wu, Zheng, Christoph M. Schimmele & Feng Hou (2012). Self-perceived Integration of Immigrants and their Children. *Canadian Journal of Sociology*, 37 (4): 381-408.

Zillén, Karin (2017) ”Man kommer hem från jobbet och folketinget har bestämt att man inte är dansk”. [<http://www.hd.se/2017-02-13/man-kommer-hem-fran-jobbet-och-folketinget-har-bestamt-att-man-inte-ar-dansk>. Hämtat 2017-03-05].

Bilagor

Informationsblad

Definieras du som “andragenerationsinvandrare”? - det vill säga, är du född i Sverige och har du minst en förälder född utomlands?

Om ja, passar du utmärkt in i vårt urval inför vår kandidatuppsats. Vi är två tjejer som går 6e terminen på socionomprogrammet vid Lunds Universitet och skriver vår kandidatuppsats. Vi söker dig som är universitetsstudent. Vårt syfte med studien är att undersöka hur andragenerationsinvandrare identifierar sig själva samt hur de upplever att identitetsskapandet påverkas av omgivningen. Har du minst en förälder född utomlands så vill vi jättegärna att du deltar i vår studie.

Vi söker dig som kan tänka dig ställa upp på en intervju som varar i ungefär 1 timme. Intervjun handlar om just andragenerationsinvandrares identitetsskapande och därtill. För kännedom kommer vi att spela in under intervjuens gång för att komma ihåg det som sagts. Detta kommer dock helt raderas efter användandet. Deltagandet är frivilligt och du kan välja att avbryta deltagandet när du vill. Självklart är du som deltagare även anonym i vår undersökning och all information behandlas med sekretess. Är du intresserad, är vi oerhört tacksamma om du tar kontakt med oss.

Du kan nå oss på:

Antoneta Ahmeti: 073 xxxx xxx

Larissa Muhssen: 073 xxxx xxx

Handledare: Kristina Göransson

kristina.goransson@soch.lu.se

Tel: 046 xxx xxxx

Vi ser fram emot att träffa dig!

Vänliga hälsningar

Antoneta Ahmeti och Larissa Muhssen

Lunds Universitet, SOPA63

Intervjuguide

-Presentation av oss som skriver kandidatuppsatsen-

Syftet med vår studie är att undersöka hur personer som kategoriseras som andragenerationsinvandrare identifierar sig själva samt hur de upplever att identitetsskapandet påverkas av omgivningen. Våra frågeställningar som vi vill besvara är följande: Hur beskriver andragenerationsinvandrare sitt identitetsskapande i det svenska samhället? Hur upplever andragenerationsinvandrare att omgivningen påverkar identitetsskapandet? Samt hur upplever andragenerationsinvandrare att benämningar såsom "andragenerationsinvandrare" påverkar identitetsskapandet?

Definitionen av andragenerationsinvandrare i Sverige är en individ som är född i Sverige och har minst en förälder född utomlands. Med identitet i vår undersökning syftar vi till den etniska identiteten, vilket betyder att en person menar sig tillhöra en folkgrupp och i större eller mindre utsträckning sympatiserar med dess kulturella normer och uttryck.

Intervjun kommer att ta ungefär 1 timme. Inledningsvis kommer vi att fråga kring din bakgrund där du får berätta om dig själv. Vi kommer därefter fråga om ditt identitetsskapande och vidare om hur omgivningen påverkar detta. Slutligen kommer vi fråga om olika benämningars betydelse. Både under intervjuens gång och avslutningsvis är du fri att ställa frågor om någonting tycks vara oklart. Om någon fråga känns obehaglig eller om det är någonting du inte vill svara på kan vi hoppa över frågan.

Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst avbryta det. Du är anonym i vår undersökning, vilket innebär att vi inte kommer skriva ditt namn eller annan information om sig. All information behandlas med sekretess. Vi kommer att spela in intervjun med hjälp av en funktion på telefonen för att vi inte ska missa något som sagts. Sedan kommer vi att transkribera intervjun, vilket innebär att vi skriver ner det som sagts. Allt detta kommer vi dock att mala efter undersökningens slut. Du kommer att få ta del av våra resultat för att se till att vi uppfattat det du sagt korrekt.

Om detta känns bra, kan vi sätta igång.

Bakgrundsfakta

- Vad heter du?
- Hur gammal är du?
- Kan du berätta lite om dig själv?
- Bostadsområde? Var har du växt upp? Var bor du nu?
- Sysselsättning?
- Utbildning?
- Vilket land har dina föräldrar invandrat från? När kom dina föräldrar till Sverige?
- Vilka språk talar du flytande? Fler än två stycken?
- Vilket anser du är ditt modersmål av dessa?

Definitionen

- Vad anser du om definitionen “andragenerationsinvandrare”? Utveckla.
- Tänker du att det bör finnas en annan benämning än “andragenerationsinvandrare”? Vad? Varför?
- Tycker du benämningen “andragenerationssvensk” låter bättre? Varför?
- Vad tänker du kring att det finns en sådan benämning för personer som är födda i Sverige?
- *Hur upplever du att benämningar såsom “andragenerationsinvandrare” påverkar ditt identitetsskapande? (Frågan endast för oss själva).*

Identitetsskapande

- När du hör ordet identitet, vad tänker du på då?
- Hur skulle du förklara din etniska tillhörighet?
- Har du någon gång tvivlat på din etniska tillhörighet? När? Varför? Hur? På vilket sätt? Är det situationsbundet? Om ja, kan du ge exempel?
- *Hur skulle du beskriva ditt identitetsskapande? (Frågan endast för oss själva).*

Samhällspåverkan

- Är majoriteten av din umgängeskrets andragenerationsinvandrare? Ja/Nej - Vad tror du att det beror på?
- Hur tycker du att familj, vänner och omgivning har eller har haft för påverkan på din samhällstillhörighet?
- Har du någon gång blivit ifrågasatt av någon utomstående om vem du är eller varifrån

du kommer? Hur kände du då?

- Har du någonsin tvivlat på din tillhörighet i det svenska samhället?
- *Hur upplever du att omgivningen påverkar ditt identitetsskapande?* (Frågan endast för oss själva).

Avslutningsvis

- Vill du dela med dig av något som vi missat eller någonting som du tycker är relevant att lyfta upp?
- Har du några frågor?
- Är det ok om vi kontaktar dig om vi har någon följdfråga?

Då avslutar vi intervjun här.